

Mawby, R. I. in Yarwood, R. (ur.): Rural Policing and Policing the Rural: A Constable Countryside?

London, New York: Routledge, Taylor & Francis, 2016, 261 str.

Knjiga, v kateri prispevke predstavlja skupaj 23 avtorjev z različnih strokovnih področij (npr. kriminologije, sociologije, varnosti, javne politike in geografije), je del zbirke *Perspectives on rural Policing and Planning*. Zbirka vključuje še pet drugih knjig, v katerih so opisani različni vidiki življenja na podeželju in izzivi, s katerimi se spopadajo ruralne skupnosti (npr. strategije in politika trajnostnega razvoja, participativni pristopi k načrtovanju in oskrba ruralnih območij). Monografija je razdeljena na dva dela: v prvi sekciji so predstavljeni modeli, pristopi in subjekti policijske dejavnosti v ruralnih skupnostih na primeru različnih držav (npr. Velika Britanija, ZDA, Kanada, Avstralija, Francija), v drugi sekciji pa je z analizo varnostnih težav na ruralnih območjih podrobneje predstavljeno policijsko delo.

Avtorji enotno ugotavljajo, da so varnostni pojavi v ruralnih okoljih neraziskani in v kriminoloških študijah nekoliko zapostavljeni, v javnosti pa je ta problematika trivializirana in marginalizirana. Razlog za to je, da se kriminaliteta in strah pogosteje miselno povezujeta z življenjem v urbanih okoljih, zato je ta vidik tudi raziskovalno bolj uveljavljen, vendar se je zgodovinsko gledano tudi življenje na podeželju povezovalo s številnimi nevarnostmi. To potrjujejo denimo različne paramilitaristične policijske enote, ki so se v Evropi pojavile kot odziv na varnostno situacijo na ruralnih območjih. Med pomembnimi iztočnicami knjige so tudi navedbe, da v ruralnih okoljih ne veljajo enake splošne zakonitosti glede gibanja kriminalitete. Avtorji so prepričani, da modeli policijske dejavnosti iz urbanih okolij zato niso univerzalno aplikativni in da je treba razviti okolju prilagojen pristop k upravljanju varnosti.

Razprave v knjigi izhajajo iz stališča, da je nerazumevanje značilnosti ruralnih okolij povezano s težavami učinkovitega upravljanja varnostne problematike. Pri določanju prioritete na ravni države in policije ter alokaciji virov namreč pogosto štejejo le statistike, ki pa lahko dajo zelo popačeno predstavo o stanju, saj je po uradnih podatkih v ruralnih okoljih kriminaliteta manj pogosta. Vendar to ne upošteva pomembnih drugih kazalnikov, denimo, da se strah pred kriminaliteto v nekaterih ruralnih okoljih povečuje in da se težave zaradi socialnih okoliščin pogosteje ne prijavijo. Avtorji z različnimi argumenti dokazujejo, da je idilična predstava o življenju in varnosti na ruralnih območjih povsem nerealna. V literaturi se sicer pojavljajo različne predstavitve podeželja, navadno pa

so opisi odvisni od subjektov in kontekstov.¹ V političnih in populističnih krogih se podeželje pogosto opisuje kot idilično, mirno in varnostno neproblematično okolje, medtem ko se v strokovnem in raziskovalnem okolju vse bolj uveljavlja podoba depriviranega podeželja, ki veliko realneje opisuje težave ruralnih skupnosti v sodobnem času.

Avtorji knjige se strinjajo, da je pri načrtovanju varnosti treba razumeti in upoštevati specifične značilnosti ruralnega okolja. Pri tem je treba poudariti, da ločnice med ruralnim in urbanim niso vedno jasno razvidne, kar velja zlasti na mejnih območjih, kjer se ta okolja stikajo. Za ruralna območja sicer na splošno velja, da so to podeželska okolja s kmetijskimi površinami in naravo ter manj razvito infrastrukturo, v primerjavi z urbani središči pa je tam tudi manjša gostota prebivalstva.

V knjigi so ruralne skupnosti opisane kot zelo raznolika in nehomogena območja, ki so pogosto razdeljena na nasprotujoče si skupine. Avtorji med pomembne značilnosti podeželja, ki vplivajo na varnostno problematiko, uvrščajo slabe socialne okoliščine (revščina in brezposelnost, tudi politična neenakost), ki se dodatno poglobljajo z zapostavljanjem interesov ruralnih skupnosti na državni ravni, in sicer v smislu nizkega dodeljevanja virov in investicij v okolje ter postopnega opuščanja javnih storitev zaradi neučinkovitosti. Posledično se tudi policija srečuje s pomanjkanjem kvalificiranih delavcev in sredstev. Razlika med urbani in ruralnimi okolji je gotovo, da se morajo ruralne skupnosti s težavami spopadati z veliko manj sredstvi in vzvodni pomoči. V nasprotju z urba-

¹ Predstavitve lahko razdelimo na štiri glavne smeri: *idilično podeželje* (podeželje se opisuje kot idilično in mirno okolje, za katero je značilna visoka stopnja varnosti in reda; takšen opis se pogosto uporablja pri načrtovanju policijske dejavnosti, in sicer kot izgovor za nizke vrednosti investicij in preusmeritev virov v druge prioritete); *ogroženo podeželje* (mirno in idilično okolje ogrožajo tujci in zunanji subjekti, ki niso člani skupnosti; glede na to predstavitev grožnje prihajajo od zunaj, kar lahko pripomore k poglobljanju stereotipov, diskriminatorni oziroma nepravilni policijski praksi in napačnim predstavam o tujcih); *prestrašeno podeželje* (prebivalci na ruralnih območjih so zaradi zapostavitve na nacionalni ravni in slabe kakovosti javnih storitev vse bolj prestrašeni in zaskrbljeni); *deprivirano podeželje* (predstavitev, ki z analizo vzvodov, ki jih imajo žrtve, in značilnosti okolja v katerem se razvijajo storilci, dokazuje, da je vse več okoliščin, ki prispevajo k pojavu kriminalitete).

nimi središči je za podeželja značilna razpršenost populacije po večjih geografskih območjih, ki jih je z vidika policijskega dela težje obvladovati in nadzirati (na primer z vidika patrolj). Prebivalci ruralnih skupnosti se navadno dobro poznajo, stopnja fluktuacije in mobilnosti prebivalstva pa je nizka. Veliko je sporov glede zemlje in lastništva, sporov med mlajšimi in starejšimi prebivalci ter vpliva lokalnih veljakov oziroma imetnikov večjih površin zemlje na politiko in odločanje. Avtorji med situacije, ki vplivajo na varnost na ruralnih območjih, uvrščajo tudi zelo nevarno kombinacijo stališč skupnosti; na eni strani imajo prebivalci navadno visoko toleranco do odklonskega vedenja (npr. do medosebnih sporov, družinskega nasilja, uporabe drog), na drugi strani pa je zanje značilna tudi visoka stopnja netolerantnosti do drugačnosti.

Z vidika kriminalitete so ruralne skupnosti sicer slabo dokumentirane, redke študije na tem področju pa kažejo, da varnostna problematika zahteva resno obravnavo in učinkovitejši odziv. Varnostne težave so v knjigi razdeljene v dve kategoriji: tiste, ki so značilne za ruralna okolja (npr. kriminaliteta, povezana s kmetijstvom, okoljska kriminaliteta, nedovoljen lov in naravovarstveni protesti), in tiste, ki se pojavljajo tudi na urbanih območjih (npr. družinsko nasilje, zloraba drog, nestrpnost, diskriminacija in izolacija manjšin).

Med najbolj izpostavljenimi težavami, ki vplivajo na odnos v ruralnih skupnostih, so nestrpnost, rasizem, etnični predsodki, strah pred tujci in ustvarjanje moči oziroma prevlade nad "drugačnimi" s procesi stigmatizacije. V ruralnih okoljih so nasprotovanja med skupinami znotraj skupnosti zelo intenzivna, dileme in težave policijskih organizacij pa avtorji predstavljajo z različnimi primeri. V Veliki Britaniji se na podeželje pogosto naselijo potujoči Irci ali Romi, v Avstraliji pa prihaja do trenj med prebivalci in avstralskimi domorodci – aborigini. Ker se te skupine pogosto nočejo podrediti prevladujočim normam, imajo prebivalci do njih negativen odnos in jih krivijo za kriminaliteto ter težave v skupnosti. To postavlja policijo v težko situacijo, saj je od njenega odziva odvisno zadovoljstvo prebivalcev, v vsakem primeru pa se ena izmed skupin počuti nepravilno obravnavano. Ker se nomadske skupine stalno selijo, policija z njimi težko vzpostavi pristen stik. Avtorji nomadske skupine in spore, ki so z njimi povezani, uvrščajo med značilne težave ruralnih okolij, s katerimi se srečuje veliko držav po Evropi.

Med večjimi težavami ruralnega okolja sta tudi zloraba drog in nasilje v družini. Nasilje v družini je skoraj enako pogosto kot v urbanih okoljih, vendar je v zaprtih in manjših skupnostih odziv na to problematiko veliko težji. Avtorji v knjigi dokazujejo, da je pomoč, ki je na voljo prebivalcem podeželja, slabše organizirana, pomoč žrtvam pa zelo omejena – instituti pomoči so navadno v oddaljenih krajih, in ker so

žrtve pogosto nemobilne in se zavedajo, da je verjetnost ponovitve nasilja zelo visoka, je njihova pripravljenost prijavljati tovrstna dejanja veliko manjša.

Med specifično problematiko, s katero se srečujejo ruralna okolja in policijske organizacije, spada tudi kriminaliteta, povezana z okoljem in naravo. Podobno kot pri družinskih sporih je tudi v tem primeru težava, da lokalno prebivalstvo tovrstna dejanja pogosto dopušča ali pa si pred njimi zatiska oči (npr. kjer lov na živali ni dovoljen, ga kmetovalci vseeno podpirajo zaradi škode, ki jo zveri povzročijo njihovi živini). Dodatna težava pri obvladovanju te kriminalitete je povezana s tem, da njen pojav ni omejen na ruralno okolje, ampak se prepleta z urbanim. Med takšne primere spada nedovoljen lov, ki je sestavljen iz treh korakov (ulov živali, prevoz in prodaja), pri čemer se dva izmed teh dogajata tudi zunaj ruralnega okolja, zato ustrezen odziv zahteva medinstitucionalno in mednarodno sodelovanje.

Edinstvena značilnost podeželja je tudi agrikultura, ki jo prav tako spremljajo različne oblike kriminalitete (npr. kraja živine, opreme, tovornih vozil in zalog, vandalizem, nedovoljeno odlaganje smeti, uporaba nedovoljenih kemikalij ter bioterorizem). Ta kriminaliteta je z raziskovalnega vidika med najbolj zapostavljenimi, jasno pa je, da so kmetovalci tako žrtve kot tudi storilci, zato je vse več razprav o tem, kakšne tehnologije in pristopi bi pripomogli k nadzoru nad dogajanjem v kmetijstvu.²

Knjiga poleg kriminološke in socialno-geografske analize ruralnih okolij predstavlja tudi različne modele policijske dejavnosti. Širše gledano je sistem policijskega dela v ruralnih okoljih odvisen od socialnih in političnih okoliščin, geografskih značilnosti okolja in stopnje vpliva urbanih območij na ruralne. Nekatera ruralna okolja so namreč zaradi bližine mest prevzela posamezne značilnosti urbanih območij, kar se odraža tudi v modelih policijske dejavnosti, medtem ko so druga zaradi oddaljenosti od večjih mest bolj specifična in zahtevnejša. Za ZDA je tako značilen lokalni model, kar pomeni, da za varnost ruralnih območij skrbi lokalna policija, medtem ko se v Avstraliji in Walesu uporablja regionalni pristop, zaradi česar so razlike med modeli policijske dejavnosti v urbanih in ruralnih okoljih bistveno manjše. V Veliki Britaniji in Kanadi, kjer se je policijska dejavnost razvijala pod vplivom kolonializma, so ruralna okolja pod nacionalno

² Poleg opisanih varnostnih težav se pogosto pojavljajo še druge težave, npr. protesti lokalnih skupnosti (zoper gradnje objektov ali zaprtje javnih institucij) in gojenje ali proizvodnja droge na osamelih kmetijah. V teh okoljih je kriminaliteto veliko težje odkriti zaradi značilnosti samega okolja (npr. visoka vegetacija, nedostopnost terena in osamelost objektov), zato je težko prikazati realno stanje.

pristojnostjo centraliziranih varnostnih subjektov. Francija je s tega vidika še posebno drugačen primer, saj za varnost na podeželju skrbi žandarmerija (vojaška organizacija s policijskimi pooblastili), medtem ko je policija pristojna za varnost urbanih območij. Zanimivo je, da žandarmerija kljub paramilitaristični značilnosti v javnosti uživa večje zaupanje in ugled kot nacionalna policija – z leti ji je namreč zaradi različnih okoliščin (večja fleksibilnost in samostojnost, večja vpetost v skupnosti) uspelo razviti visoko socialno noto in pristne stike s prebivalci. Kljub temu, da se je takšen pristop v Franciji izkazal za uspešnega, se ga zaradi težnje po večji učinkovitosti v okviru reforme javne uprave poskuša poenotiti in z optimizacijo virov ter spremembo prioritet čim bolj uskladiti s pristopi v urbanih okoljih. Kot opisujejo avtorji, bodo te preobrazbe zahtevale kadrovske spremembe, in kar je najpomembnejše, opuščanje nekaterih dejavnosti v korist skupnosti. Zaradi teh razlogov se pojavljajo pomisleki, da bodo takšne in podobne reforme v ruralnih okoljih vodile v večjo togost policije in slabše odnose s prebivalci v skupnostih.

Med opaznimi trendi v ruralnih skupnostih je tudi pluralizacija policijske dejavnosti. Med najvidnejše subjekte policijske dejavnosti poleg policije spadajo prostovoljske skupine, samovarovalne oziroma samoorganizirane lokalne skupine in pomožne enote policije (npr. redarji). Čeprav se pluralizacija policijske dejavnosti v ruralnih skupnostih kaže kot očitna posledica zanemarjanja problematike na državni ravni, je implementacija povezana s podobnimi težavami kot v urbanih okoljih. Avtorji opažajo, da so partnerske povezave med policijo, skupnostmi in drugimi subjekti slabo organizirane, pripravljenost deležnikov za sodelovanje pa je majhna. Zato policija ostaja edini subjekt za zagotavljanje varnosti na ravni ruralnih skupnosti.

Če razprave v knjigi strnemo: avtorji zelo uspešno argumentirajo, da se v ruralnih skupnostih, nasprotno od populističnih prepričanj o idiličnem življenju na podeželju, pojavljajo velike težave na varnostnem in socialnem področju, zanemarjanje na politični in državni ravni pa le še pogloblja že tako problematično situacijo. Subjekti policijske dejavnosti, ki delujejo na teh območjih, se morajo zavedati, da so ruralna območja nekohezivna in nehomogena, s specifičnimi značilnostmi, ki vplivajo na pojav kriminalitete. Policijske organizacije se v teh okoljih navadno tudi same spopadajo z velikimi težavami (pomanjkanjem virov, usposobljenih delavcev in državne podpore pri doseganju ciljev), v skupnostih pa je nasploh na voljo manj vzvodov in institutov pomoči kot v urbanih. Modeli policijskega dela v ruralnih okoljih s preobrazbami policijske dejavnosti ponekod postajajo podobni tistim v urbanih okoljih, vendar zaradi razlik med sistemi te spremembe verjetno ne bodo privedle do boljših rezultatov.

Knjiga je odlična nadgradnja spoznanj, predstavljenih v nekaterih drugih znanstvenih monografijah, ki zajemajo problematiko ruralnih okolij. Dobro se denimo dopolnjuje z delom *Rural criminology* (2014), ki s kritično analizo izziva klasične predpostavke o kriminaliteti na splošno in opisuje razvoj temeljnih konceptov ter kriminologije na področju ruralne kriminalitete. Delo, predstavljeno v tem prikazu, je v primerjavi z npr. *Crime and Policing in Rural and Small-town America* (2006) ali *Handbook on Policing in Central and Eastern Europe* (2016) bolj usmerjeno v razumevanje splošnih strukturnih, socialnih in družbenih dejavnikov, ki soustvarjajo značilnosti ruralnega okolja in postavljajo temelje policijskega dela. Dodana vrednost knjige je, da interdisciplinarno obravnava problematiko nadgradi z globalnim primerjalnim vidikom, kar bralcu omogoča širše razumevanje izzivov, s katerimi se spopadajo ruralne skupnosti in subjekti varnostne dejavnosti v različnih državah. Ob upoštevanju širokega izbora praktičnih primerov in empiričnih študij ima knjiga praktične implikacije za stroko. Glede na izpeljane ugotovitve je uporabna zlasti za oblikovalce politik, raziskovalce, doktorske ali postdoktorske študente in subjekte policijske dejavnosti, ki želijo nadgraditi znanje o strategijah in izzivih policijskega dela v skupnosti.

Kaja Prislan

Literatura

1. Donnermeyer, J. F. in Dekeseredy, W. (2014). *Rural criminology*. Abingdon: Routledge.
2. Meško, G., Fields, C. B., Lobnikar, B. in Sotlar, A. (ur). (2013). *Handbook on policing in Central and Eastern Europe*. New York: Springer Verlag.
3. Weisheit, R. A., Falcone, D. N. in Wells, E. L. (2006). *Crime and policing in rural and small-town America* (3rd ed.). Long Grove: Waveland Press.